

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 27/2014-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. januára 2014 predbežne prerokoval sťažnosť V. Š., B., zastúpenej advokátom JUDr. M. G., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Bratislava V č. k. 6 C 445/2011-64 zo 7. marca 2012 a uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Co 137/2012-108 z 30. mája 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. mája 2013 doručená sťažnosť V. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 C 445/2011-64 zo 7. marca 2012 a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Co 137/2012-108 z 30. mája 2012.

2. Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom podaným okresnému súdu 7. októbra 2011 domáhala proti odporcovi D. P., rod. F., zaplatenia sumy 99 581,76 € istiny s príslušenstvom (ako vrátenia kúpnej ceny za podvodný odpredaj bytu). Okresný súd poučil sťažovateľku o jej procesných právach a povinnostiach a vyzval ju, aby sa vyjadrila k potrebe nariadenia pojednávania. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne 2. februára 2012 okresnému súdu oznámila, že trvá na nariadení pojednávania vo veci, a zároveň predložila žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd uznesením č. k. 6 C 445/2011-64 zo 7. marca 2012 sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal, pretože dospel k záveru, že majetkové pomery sťažovateľky neodôvodňujú jej oslobodenie od súdnych poplatkov. V odôvodnení uvedeného rozhodnutia uviedol, že *„prihliadol na skutočnosť, že napriek výdavkom navrhovateľky a jej manžela, má navrhovateľka pravidelný príjem vo forme starobného dôchodku vo výške 360,- Eur mesačne. Okrem starobného dôchodku má navrhovateľka od roku 2010 taktiež príjem za prenájom bytu v B., ktorého výška predstavuje sumu 500,- Eur mesačne. Súd v danom prípade prihliadal aj na majetkové pomery manžela navrhovateľky, a to pravidelný príjem - starobný dôchodok vo výške 383,- Eur mesačne, nakoľko v zmysle ustanovenia § 71 veta prvá zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov majú manželia vzájomnú vyživovaciu povinnosť.“*. Keďže sťažovateľka sa so závermi okresného súdu nestotožnila, podala proti jeho rozhodnutiu odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 2 Co 137/2012-108 z 30. mája 2012 uznesenie okresného súdu potvrdil a okrem iného ho odôvodnil tým, že *„to bola navrhovateľka ako žiadateľka o oslobodenie, ktorá bola povinná žiadosť vypraviť tak, aby sa z nej nepochybné podávali také pomery, pri ktorých by trvanie na zaplatení súdneho poplatku bolo neprimeranou tvrdosťou (a mohlo tak viesť či už k ohrozeniu základných životných potrieb účastníkov alebo dokonca k zbaveniu práva na súdnu ochranu). Navrhovateľka však súdu nepredložila žiadne listinné dôkazy preukazujúce jej pasíva, resp. dlhy, na ktoré poukazuje*

vo vyplnenom tlačive, keď okrem rozpisu položiek mesačného zálohového predpisu... žiadne iné relevantné listinné dôkazy nepredložila, a to napriek tomu, že je v konaní zastúpená advokátkou, ani v priebehu odvolacieho konania.“. Sťažovateľka podala proti rozhodnutiu krajského súdu dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) odmietol uznesením sp. zn. 4 Cdo 226/2012 z 29. januára 2013 ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné. Okresný súd predmetné uznesenie doručil sťažovateľke spolu s uznesením okresného súdu č. k. 6 C 445/2011-181 z 27. februára 2013, ktorým rozhodol o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku.

3. Sťažovateľka v sťažnosti podanej ústavnému súdu tvrdí, že uznesením okresného súdu, ako aj uznesením krajského súdu došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Poukázala predovšetkým na skutočnosť, že ani prvostupňový, ani odvolací súd ju nevyzvali na predloženie ďalších dokladov, resp. dôkazov, aby preukázala svoje majetkové, sociálne a zdravotné pomery, ktoré podľa ich záverov absentovali pre vyhoviecie návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom zaslanie takejto výzvy by podľa jej názoru nebolo nad rámec zákona. Naopak, sťažovateľka je toho názoru, že súdy sú povinné v prípade neúplnosti návrhu alebo nedostatku dôkazov vyzvať účastníka na doplnenie, resp. doloženie dôkazu o tvrdených skutočnostiach. Na podporu svojich tvrdení sťažovateľka uviedla judikáty najvyššieho súdu a ústavného súdu.

4. Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a jeho uznesením č. k. 6 C 445/2011-64 zo 7. marca 2012 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 Co 137/2012-108 z 30. mája 2012, zruší právoplatné uznesenie okresného súdu a krajského súdu a vec vráti okresnému súdu na nové konanie, ktorému prikáže, aby vo veci znovu konal tak, aby nedošlo k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva čl. 6 ods. 1 dohovoru, a zároveň prizná sťažovateľke náhradu trov konania.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 6 C 445/2011-64 zo 7. marca 2012 a uznesením krajského súdu č. k. 2 Co 137/2012-108 z 30. mája 2012.

K uplatnenej námietke porušenia označených práv uznesením okresného súdu ústavný súd uvádza, že v rámci svojej judikatúry už vyslovil, že princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorý je kompetenčne predsunutý pred uplatnenie právomoci ústavného súdu (napr. II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04, III. ÚS 344/2012).

Sťažovateľka sa ochrany svojich základných práv vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu okresného súdu domáhala podaním opravného prostriedku (odvolania), o ktorom krajský súd aj rozhodol, preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Podľa judikatúry ústavného súdu v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku sa považuje ústavná sťažnosť za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie tejto sťažnosti bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (I. ÚS 169/09, I. ÚS 358/09, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 164/2011).

Vzhľadom na to, že sťažovateľkou podané dovolanie proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu bolo uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 226/2012 z 29. januára 2013 odmietnuté pre neprípustnosť a nezistenie väd konania, je sťažnosť podaná sťažovateľkou v zákonnej lehote.

7. Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať

a posudzovať právne názory všeobecných súdov ani preskúmať, či v konaní bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil, ale je oprávnený posúdiť, či v konaní pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu ústavnoprávných princípov konania (čl. 46 až čl. 50 ústavy), a tým k porušeniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

8. Preskúmaním sťažnosti sťažovateľky a príloh k nej pripojených ústavný súd dospel k záveru, že táto je zjavne neopodstatnená.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť aj taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00). Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je tiež absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

9. Rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok môže dotknúť niektorého z účastníkov konania, samotný „spor“ o oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Rozhodnutie o tom, či sú splnené zákonom ustanovené podmienky

pre takéto oslobodenie, patrí zásadne do rozhodovacej sféry všeobecných súdov (pozri rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/09).

Ústavný súd už judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012).

Rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom (Občianskym súdnym poriadkom – ďalej len „OSP“) ustanovené podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov, spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov s ohľadom na princíp nezávislosti súdnictva (súdov) vyplývajúci z čl. 141 ods. 1 ústavy. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia od súdnych poplatkov vychádzať. Ústavnému súdu neprislúcha prehodnocovať právne závery všeobecných súdov, ku ktorým pri rozhodovaní o žiadostiach, resp. o nárokoch účastníkov konania dospeli.

Z ustanovenia § 138 ods. 1 OSP vyplýva, že pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov súd prihliada na celkové majetkové pomery žiadateľa, na výšku súdneho poplatku i na povahu uplatňovaného nároku.

10. Krajský súd uznesením č. k. 2 Co 137/2012-108 z 30. mája 2012 potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 6 C 445/2011-64 zo 7. marca 2012, ktorým nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov z dôvodu, že to neodôvodňujú majetkové pomery sťažovateľky. Krajský súd sa s odôvodnením napadnutého rozhodnutia okresného súdu v plnom rozsahu stotožnil a potvrdil jeho správnosť.

Zo sťažnosti jednoznačne vyplýva, že sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáha preskúmania uvedených rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu tak, ako keby bol ústavný súd ďalším stupňom v systéme všeobecného súdnictva, čo potvrdzuje aj obsah ňou podaných opravných prostriedkov (odvolania a dovolania). V odvolaní sťažovateľka okresnému súdu vytýkala, že svoje majetkové, sociálne aj zdravotné pomery riadne

odôvodnila, a poukázala na skutočnosť, že sa svojich práv na súde musí domáhať v dôsledku podvodu spáchaného na nej pri predaji nehnuteľnosti. Sťažovateľka právne závery všeobecných súdov považuje za rozporné s právnou úpravou oslobodenia od súdnych poplatkov vyplývajúcou z § 138 ods. 1 OSP, ako aj s judikatúrou najvyššieho súdu a ústavného súdu. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka námietku porušenia označených práv založila na neúspechu v (procesnom) konaní znamenajúcom pre ňu negatívne rozhodnutie okresného súdu a následne aj krajského súdu. Sťažovateľka nesúhlasí s právnym názorom všeobecných súdov vysloveným v ich rozhodnutiach, tvrdí, že ich postup bol nezákonný, keďže splňa podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov. V prípade, že sudy boli toho názoru, že ich nedokladovala náležitým spôsobom, bolo úlohou súdov, aby jej zaslali výzvu na doloženie potrebných dôkazov (dokladov) tak, aby bolo možné spravodlivo a zákonným spôsobom rozhodnúť o jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Takýto postup považuje za spravodlivý z dôvodu, že ak z právneho predpisu explicitne nevyplýva, akým spôsobom sa uplatňovaný nárok preukazuje, je povinnosťou súdu vyzvať účastníka konania na doplnenie – doloženie dôkazov o tvrdených skutočnostiach.

11. Ústavný súd konštatuje, že majetkové pomery sťažovateľky zisťoval okresný súd z ňou predloženého vyhlásenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch doloženého potvrdeniami o výške príjmu, ktorého základom je starobný dôchodok sťažovateľky a jej manžela, ako aj príjem za prenájom bytu, ktorý je predmetom súdneho konania. Celkový sťažovateľkou dokladovaný mesačný príjem tak predstavuje sumu 1 243 €. Výdavky sťažovateľka špecifikovala ako náklady na byt, v ktorom býva s manželom (vlastníctvo jej syna), a byt v prenájme a uviedla sumy, ktoré platí za elektrinu, plyn, vodu, teplo a telefón v celkovej výške 560 €, uviedla ďalšie svoje výdaje, ktoré tvoria mesačné splátky vo výške 133 € za poskytnutý stavebný úver spoločnosťou Wüstenrot v čiastke 13 277,57 € a mesačné splátky vo výške 100 € za pôžičku poskytnutú dvomi fyzickými osobami vo výške 66 388 €, ďalej tiež náklady na lieky a osobnú starostlivosť o invalidného manžela v sume 900 € mesačne a náklady na lístok mestskej hromadnej dopravy, bez predloženia konkrétnych dokladov o takto uhrádzaných sumách. Keďže okresný súd dospel k záveru (vyplývajúceho z odôvodnenia jeho

rozhodnutia), že majetkové pomery sťažovateľky neodôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov, jej žiadosti nevyhovel. Nedostatok finančných prostriedkov sťažovateľky nemôže byť sám osebe dôvodom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. K tvrdeniam sťažovateľky, že úlohou okresného súdu bolo vyzvať ju na predloženie dokladov o výške príjmov a výdavkov, ústavný súd uvádza, že sťažovateľka v čase podania návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov bola kvalifikovane zastúpená a bolo úlohou jej právnej zástupkyne, aby jej poskytla odbornú pomoc aj pri dokladovaní pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov.

12. Na základe uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že tak okresný súd, ako aj krajský súd postupovali pri rozhodovaní ústavne konformným spôsobom a napadnuté rozhodnutia zodpovedajú obsahu základného práva na súdnu ochranu zakotveného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Skutočnosť, že sťažovateľka sa nestotožňuje s právnymi názormi všeobecných súdov, nemôže sama osebe viesť k záveru o neodôvodnenosti týchto názorov a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť ich právny názor svojím vlastným.

Na základe týchto dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

13. Sťažovateľka podala vo veci na najvyššom súde dovolanie, v ktorom navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Na odôvodnenie podaného dovolania uviedla, že súd tým, že jej nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov, odňal jej možnosť konať pred súdom. Tvrdila, že pri uplatňovaní svojho práva postupovala v zmysle § 138 ods. 2 OSP a súd ju nevyzval na predloženie ďalších dokladov preukazujúcich jej majetkové a sociálne pomery, v dôsledku čoho jej nevytvoril procesnú možnosť na doloženie podanej žiadosti a došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol.

14. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 226/2012 z 29. januára 2013 bolo okresnému súdu doručené 4. februára 2013. Spolu s uznesením najvyššieho súdu bolo sťažovateľke 7. marca 2013 doručené aj uznesenie okresného súdu č. k. 6 C 445/2011-181 z 27. februára 2013, ktorým okresný súd konanie zastavil pre nezaplatenie súdneho poplatku. Podľa zistení ústavného súdu podala sťažovateľka 26. marca 2013 proti tomuto uzneseniu odvolanie. Krajský súd rozhodol o odvolaní uznesením sp. zn. 14 Co 323/2013 z 29. októbra 2013 tak, že rozhodnutie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

15. Ústavný súd nad rámec uvedeného uvádza, že pre prípad nepriznania oslobodenia od súdnych poplatkov musí byť účastníkovi konania pre účely možnosti uplatnenia práva na súdnu ochranu poskytnutý reálny časový priestor na úhradu súdneho poplatku a na pokračovanie v konaní vo veci samej (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 164/2010 z 30. augusta 2010). V danom prípade okresný súd takýto časový priestor sťažovateľke nevytvoril a konanie zastavil. Proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania podala sťažovateľka odvolanie, na základe ktorého krajský súd uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Bude preto úlohou okresného súdu vo veci znovu rozhodnúť a opätovne sa zaoberať aj žiadosťou sťažovateľky o oslobodenie od súdnych poplatkov.

16. Ústavný súd sťažnosť ako celok odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť, ako aj pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

17. Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá, ústavný súd sa už ďalšími požiadavkami sťažovateľky nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. januára 2014

